

UNIwersYTET PEDAGOGICZNY

im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

ul. Podchorążych 2, 30-084 Kraków
www.up.krakow.pl

tel. 12 662 6014, fax 12 637 2243
e-mail: info@up.krakow.pl

Dr hab. Artur Dariusz Kubacki, prof. UP
Kierownik Katedry Językoznawstwa Niemieckiego
Instytut Neofilologii (Filologia Germańska)
Uniwersytet Pedagogiczny
im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Chrzanów, 10.08.2022 r.

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Joanny Woźniczak pt.

| | | |
|--|------------|-----------|
| Uniwersytet Wrocławski Dziekanat Wydziału Filologicznego (6) | | |
| Wpłynęło do WF | 22-08-2022 | Zwiazczki |
| Wpl. do In. org | Data | Symul |
| Znak sprawy | | |

Tłumaczenie ustne sądowe uwierzytelnione – próba skonstruowania modelu proceduralnego

Uniwersytet Wrocławski, Wydział Filologiczny, Instytut Filologii Angielskiej, Wrocław 2022

Badania nad przekładem (określane także jako traduktologia, translatoryka czy przekładoznawstwo) cieszą się w Polsce niezmiennie dużą popularnością, ponieważ nadal istnieje na rynku zapotrzebowanie na kształcenie profesjonalnych tłumaczy słowa pisanego i żywego, co uwarunkowane jest zmianami polityczno-gospodarczymi, jakie zaszły w Polsce w latach 90. Warto przypomnieć, że dopiero w 1981 r. dzięki staraniom Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich zawód tłumacza wpisano na oficjalną listę zawodów w Polsce, a w 2005 r. weszła w życie ustawa o zawodzie tłumacza przysięgłego, która *de facto* uregulowała po raz pierwszy status tego zawodu w Polsce, ponieważ tłumacz przysięgły w okresie PRL-u i aż do 2005 r. pełnił rolę jedynie pomocnika sądowego. W tym kontekście niezwykle aktualna była i jest dyskusja na temat zawodu tłumacza przysięgłego, a zwłaszcza jego profesjonalizacji. Tematyka ta jest o tyle ważna, że nie została ona jeszcze kompleksowo zbadana na gruncie polskim z perspektywy wykonywania tłumaczeń ustnych w sądzie, określanymi przez Doktorantkę „tłumaczeniami ustnymi sądowymi uwierzytelnionymi”. W polskiej literaturze przedmiotu znanych jest recenzentowi niewiele badań naukowych poświęconych tłumaczeniom ustnym w ogóle, a tłumaczeniom ustnym wykonanym przez tłumacza przysięgłego w szczególności. Są to przede wszystkim badania prowadzone przez Małgorzatę Tryuk dotyczące przekładu ustnego środowiskowego (2006) oraz przekładu ustnego konferencyjnego (2011) oraz badania jej podopiecznych, np. Agnieszki Biernackiej, dotyczące udziału tłumacza przysięgłego w rozprawie sądowej (2014). W ten nurt dyskusji naukowej wpisuje się zatem praca doktorska mgr Joanny Woźniczak.

Dysertacja doktorska pt. *Tłumaczenie ustne sądowe uwierzytelnione – próba skonstruowania modelu proceduralnego* została przygotowana przez mgr Joannę Woźniczak pod kierunkiem dra hab. prof. UW r Marka Kuźniaka i ukończona w 2022 roku. Dysertacja wraz z przedmową, wprowadzeniem, zaleceniami dla tłumaczy sądowych, wnioskami oraz bibliografią i streszczeniami w językach polskim i angielskim obejmuje 277 stron wydruku komputerowego. Na zasadniczą część pracy składają się dwa rozdziały: zagadnienia teoretyczne przedstawiono na 53 stronach w rozdziale drugim, a aspekty praktyczne – na 140 stronach w rozdziale trzecim.

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska Joanny Woźniczak jest konsekwencją jej działalności zawodowej i zainteresowań badawczych. Doktorantka – jako lingwistka z wykształcenia, wykładowczyni na Studiach Podyplomowych Języka Specjalistycznego UW r oraz aktywna wieloletnia tłumaczka przysięgła języka angielskiego specjalizująca się w przekładzie ustnym sądowym – podjęła się interesującego zadania, jakim jest analiza jakościowa tłumaczeń ustnych rozpraw wykonanych w sądzie pierwszej instancji we Wrocławiu w latach 2017–2018 przez tłumaczy przysięgłych języka angielskiego. Analiza ta dotyczy zarówno specyfiki wykonywania tego rodzaju przekładu w Polsce, jak i poprawności języka. I właśnie te zadania zostały eksplicytnie wyrażone w *Przedmowie* do jej dysertacji doktorskiej i stanowią główny cel pracy. Dodatkowym zamierzeniem Doktorantki jest – jak czytamy na stronie 8 dysertacji – „opisanie specyficznego charakteru tłumaczenia sądowego oraz klasyfikacji technik tłumaczenia ustnego, które można zastosować w sądzie, a w rezultacie stworzenie modelu zaleceń dla tłumaczy wykonujących tłumaczenia ustne w sądzie”, a także „zbadanie, czy tłumacze tłumaczyli w sposób wierny, jakiego rodzaju popełniali błędy i czy miały one wpływ na przekazywane znaczenie oraz na toczące się postępowanie”. Podjęta tematyka badań – w odniesieniu do tłumaczy przysięgłych języka angielskiego w Polsce – ma charakter nowatorski. Jak słusznie zauważa Doktorantka (str. 10), tego typu badania nie były dotychczas możliwe ze względu na brak dostępu do korpusu nagranych rozpraw ustnych, ponieważ rozprawy zaczęto nagrywać w Polsce dopiero od 2011 r. za pomocą oprogramowania Recourt Player. To wyjaśnia fakt, dlaczego polscy naukowcy nie prowadzili tego typu badań translatorycznych w przeciwieństwie do innych krajów Europy, jak choćby Austria czy Niemcy, gdzie badania ustnego dyskursu sądowego lub policyjnego z udziałem tłumacza są dostępne dzięki możliwości nagrywania rozpraw sądowych lub przesłuchań na policji od co najmniej lat 80. XX wieku (zob. np. Kadrič 2001¹; Stanek 2011², Nartowska 2018³). Wyjątek stanowią tutaj badania przekładów czterech tłumaczy przysięgłych języka hiszpańskiego w okresie od 2006 r. do 2008 r. wspomnianej Agnieszki Biernackiej z Uniwersytetu Warszawskiego, która dla celów naukowych nagrywała rozprawy za zgodą sądu.

¹ Mira Kadrič (2001), *Dolmetschen bei Gericht. Erwartungen, Anforderungen, Kompetenzen*, Wien.

² Małgorzata Stanek (2011), *Dolmetschen bei der Polizei. Zur Problematik des Einsatzes unqualifizierter Dolmetscher*, Berlin.

³ Karolina Nartowska (2018), *Wyzwania translatorskie na sali rozpraw na przykładzie praktyki tłumaczenia sądowego w Austrii*, (w:) „Lingua Legis”, nr 21, s. 43–54.

Teoretyczną część pracy poprzedza rozdział pierwszy *Wprowadzenie* (s. 10–13), w którym uzasadniono podjęcie tematu badań, opisano założenia i cele pracy, a także zaprezentowano zawartość treściową rozdziałów.

W rozdziale drugim, zatytułowanym *Tłumaczenie ustne sądowe uwierzytelnione – zagadnienia teoretyczne* (s. 14–67), Doktorantka w trzech podrozdziałach przedstawiła – po pierwsze – zarys historyczny przekładu ustnego sądowego ze szczególnym uwzględnieniem regulacji prawnych w zakresie pragmatyki zawodu tłumacza przysięgłego w Polsce; po drugie – dokonała przeglądu relewantnych badań nad przekładem ustnym w sądzie prowadzonych przez polskich uczonych oraz – po trzecie – omówiła istotne z jej punktu widzenia zagadnienia teoretyczne związane z przekładem ustnym uwierzytelnionym. W ostatnim przypadku skupiła uwagę na modelu teorii wysiłków Daniela Gile’a, zdefiniowała badany typ przekładu ustnego oraz rolę tłumacza sądowego, scharakteryzowała tłumacza przysięgłego z wykorzystaniem ankiet przeprowadzonych wśród tłumaczy oraz adeptów tego zawodu, omówiła techniki przekładu ustnego w sądzie, kodeks etyczny, jakim powinien kierować się tłumacz sądowy, a także kwestię przysługującego cudzoziemcowi prawa do pomocy tłumacza w polskim sądzie.

W opinii recenzenta w tej części rozprawy zabrakło selektywnego omówienia zagranicznych badań naukowych dotyczących przekładu środowiskowego, zwłaszcza wykonywanego w salach sądowych. Mam tu na myśli przede wszystkim opracowania anglojęzyczne, np. Joan Collin i Ruth Morris⁴, Eleny M. de Jongh⁵ czy najnowsze badania dotyczące przekładu sądowego uczestników konferencji TransLaw z 2016 r. w Tampere⁶, a także opracowania z obszaru niemieckojęzycznego (dostępne także w języku angielskim), np. Miry Kadrič⁷ czy Liese Katschinki⁸. Wreszcie zabrakło także omówienia niektórych prac polskich translatologów zajmujących się przekładem środowiskowym, jak np. Katarzyny Kruk-Junger (2013)⁹ czy Katarzyny Liber-Kwiecińskiej¹⁰ (2020, 2021), zawodem tłumacza przysięgłego (nowsze opracowania np. Bolesława Cieślaka, Danuty Kierzkowskiej, Anny Michalskiej i in., 2018¹¹) lub problemami komunikacji interlingwalnej w kontekstach prawniczych (Aleksandra Matulewska)¹².

⁴ Joan Collin, Ruth Morris (1996), *Interpreters and the legal process*, Winchester.

⁵ Elena M. de Jongh (1992), *Introduction to Court Interpreting*. Lanham, Md.

⁶ Annikki Liimatainen, Arja Nurmi, Marja Kivilehto, Leena Salmi, Anu Viljanmaa, Melissa Wallace (red.) (2017), *Legal translation and court interpreting: Ethical values, quality, competence training*, Berlin.

⁷ Mira Kadrič (2001), *Interpreting in the Austrian Courtroom*, (w:) R. Roberts/ S. Carr/ D. Abraham/ A. Dufour (red.), *The Critical Link 2: Interpreters in the Community. Papers from the Second International Conference on Interpreting in Legal, Health, and Social Service Settings*, Vancouver.

⁸ Liese Katschinka (2000), *What is Court Interpreting?*, (w:) „Communicate”, September 2000.

⁹ Katarzyna Kruk-Junger (2013), *Przekład ustny środowiskowy*, Bielsko-Biała.

¹⁰ Katarzyna Liber-Kwiecińska (2021), *Tłumacz ustny w postępowaniu karnym*, (w:) „Między Oryginałem a Przekładem” nr 4; Katarzyna Liber-Kwiecińska (red.) (2020), *Tłumacz oczami społeczeństwa*, Kraków.

¹¹ Bolesław Cieślak, Danuta Kierzkowska, Anna Michalska i in. (2018), *Tłumacz przysięgły. Status prawny i zawodowy*, Warszawa (zwłaszcza rozdział pt. *Warsztat tłumacza przysięgłego – tłumaczenie ustne*, s. 177–184).

¹² Aleksandra Matulewska (2007), *Lingua Legis in Translation*, Berlin; Aleksandra Matulewska (2014), *Horrory tłumaczeniowe czy tłumacze z piekła rodem? Czyli kilka słów o efektywności komunikacji interlingwalnej*, (w:) „Scripta Neophilologica Posnaniensia”, t. 14, s. 101–118.

Co więcej – omawiając techniki stosowane przez tłumacza przysięgłego w trakcie tłumaczenia ustnego w sądzie – Doktorantka nie odnosi się szczegółowo do jakże istotnej umiejętności i roli sporządzania notatek w tłumaczeniu konsekwentnym – ich rodzajów, metody nauczania etc. (zob. Matyssek 1989, Rozan 2004). Brak tej umiejętności stanowi – jak wynika z obserwacji recenzenta – jeden z podstawowych czynników wpływających na niezdanie egzaminu ustnego na tłumacza przysięgłego w Polsce.

W podrozdziale 2.3.4. Doktorantka charakteryzuje szczegółowo tłumacza sądowego, omawiając przede wszystkim kompetencje, jakie powinien posiadać tłumacz ustny. Oprócz cech psychoafektywnych oraz kompetencji tłumaczeniowej, językowej, kulturowej, etycznej warto jeszcze przywołać kompetencje miękkie tłumacza przysięgłego¹³, o których pisze m.in. Magdalena Łomzik (2018). Jedną z takich kompetencji wymienia cytowany przez Doktorantkę Paweł Korpala (2016), a jest to kompetencja biznesowa tłumacza, który świadcząc usługi tłumaczeniowe, często jest przedsiębiorcą.

Szkoda, że w rozdziale teoretycznym nie wspomniano o znaczeniu i funkcjonowaniu normy w przekładzie ustnym, o której pisze m.in. Ewa Kościółkowska-Okońska¹⁴, a także o inicjatywach w zakresie normalizacji tłumaczeń prawnych¹⁵ czy profesjonalizacji zawodu tłumacza ustnego – zwłaszcza tłumacza sądowego (zob. Bajčić, Dobrić-Basanež 2016¹⁶). Wprawdzie pierwsza międzynarodowa norma ISO 20771, dotycząca tłumaczeń prawnych, nie obejmuje bezpośrednio tłumaczenia ustnego, ale ma pośredni wpływ zarówno na obszary kompetencji, jak i wymogi w zakresie wykształcenia tłumacza ustnego tekstów prawnych (zob. Popiołek 2017).

Co do zaproponowanej przez Doktorantkę nazwy czynności wykonywanej przez tłumacza przysięgłego, *tłumaczenie ustne uwierzytelnione* lub *tłumaczenie ustne poświadczane*, mogą jedynie polemizować, czy taka nazwa ma sens. W mojej publikacji dotyczącej m.in. statusu zawodu tłumacza przysięgłego z 2012 r., którą Doktorantka cytuje, stwierdziłem, że tłumacz przysięgły – dokonując przekładu ustnego – niczego nie poświadcza ani nie uwierzytelnia. Zarówno ustawodawca w ustawie o zawodzie tłumacza przysięgłego oraz aktach wykonawczych, jak i autorzy *Kodeksu zawodowego tłumacza przysięgłego* Polskiego Towarzystwa Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS posługują się jedynie określeniem *tłumaczenie ustne*, które nie odzwierciedla faktu, że tłumaczenie to wykonuje tłumacz przysięgły. Osobiście preferuję użycie terminu *tłumaczenie przysięgłe ustne*, choć i ono nie jest pozbawione wad ze względu na nieuzualną terminologicznie kolokację *tłumaczenie przysięgłe*, które należy do rejestru języka potocznego i które stosuje się zarówno

¹³ Magdalena Łomzik (2018), *Kompetencje miękkie tłumacza przysięgłego*, (w:) „Półrocznik Językoznawczy Tertium” nr 3, s. 80–89.

¹⁴ Ewa Kościółkowska-Okońska (2012), *Norma w przekładzie: ułatwienie pracy czy przeszkoda dla tłumacza?*, (w:) „Rocznik Przekładoznawczy” nr 7, s. 65–82.

¹⁵ Monika Popiołek (2017), *ISO 20771, czyli pierwsza międzynarodowa norma dotycząca tłumaczeń prawnych*, (w:) „Lingua Legis” nr 25, s. 159–163.

¹⁶ Martina Bajčić, Katja Dobrić-Basanež (ed.) (2016), *Towards the Professionalization of Legal Translators and Court Interpreters in the EU*, Cambridge.

do tłumaczenia pisemnego, jak i ustnego. Z drugiej strony być może ten termin zostanie z upływem czasu uznany za poprawny, bo frekwencja rekordów tej kolokacji w Internecie wykazuje tendencję rosnącą. Mimo to najbardziej klarownym terminem pozostaje dla mnie forma opisowa *tłumaczenie ustne wykonane przez tłumacza przysięgłego*, choć trudno uznać ją za termin, który co do zasady powinien być ścisły, precyzyjny i jednoznaczny.

Natomiast całkowicie zgadzam się z argumentacją Doktorantki, że doprecyzowanie rodzaju tłumaczenia poprzez użycie dookreślenia przymiotnikowego typu *sądowe, notarialne, policyjne, szkolne* etc. pomija zupełnie aspekt ustny przekładu, bo używając nazwy *tłumaczenie notarialne*, nadal nie jest wiadomo, czy chodzi o przekład ustny w notariacie, czy przekład dokumentu notarialnego.

Cenną inicjatywą Doktorantki w kontekście próby zdefiniowania tłumaczenia ustnego oraz ustalenia cech tłumacza sądowego i jego roli jest krótka ankieta przeprowadzona wśród słuchaczy Studiów Podyplomowych Angielskiego Języka Specjalistycznego Uniwersytetu Wrocławskiego (specjalność język w przekładzie poświadczonym), w której wzięło udział 37 respondentów – kandydatów na tłumaczy przysięgłych. W celu zbadania postrzegania roli i etyki zawodowej tłumacza z perspektywy aktywnych tłumaczy przysięgłych Doktorantka posłużyła się ankietą, zadając im 11 pytań mających na celu zarówno uzyskanie informacji statystycznych o zawodzie tłumacza przysięgłego, jak i ustalenie poglądów tłumaczy w zakresie kwestii etycznych oraz pełnionej przez nich funkcji. Obie ankiety zawierały pytania otwarte, a ich opis oraz wyniki są jednoznacznym potwierdzeniem metodologicznie poprawnego wykorzystania przez Doktorantkę tej popularnej metody badawczej.

Obszerną część analityczną otwiera rozdział trzeci pt. *Tłumaczenie ustne sądowe uwierzytelnione – aspekty praktyczne*, składający się z czterech podrozdziałów (s. 68–208).

Opierając się na zebranych materiale empirycznym, Doktorantka w pierwszych dwóch podrozdziałach przedstawia specyfikę rejestru sądowego, omawia zastosowaną metodologię badawczą i przyjęte kryteria badawcze. Po scharakteryzowaniu różnych rejestrów języka na sali rozpraw (język procedury versus język argumentacji, język formalny versus język potoczny) oraz ograniczeń proceduralnych Doktorantka opisała szczegółowo wspomniany powyżej korpus badawczy. Analizie poddano 12 spraw rodzinnych i/lub nieletnich. Do analizy wykorzystano studium przypadku i dzięki zastosowaniu tej metody badawczej Doktorantka była w stanie sformułować generalne wnioski, a następnie zalecenia dla tłumaczy, które umieściła w rozdziale czwartym. Głównym kryterium badawczym była jakość tłumaczenia, przez którą Doktorantka rozumie wierność i precyzję w tłumaczeniu, a także adekwatność do kontekstu i poprawność językową translatu. Analizie poddano również inne czynniki mające wpływ na jakość tłumaczenia ustnego, np. wiedzę o miejscu, które ma tłumacz zająć w sądzie, dobór odpowiedniej techniki tłumaczenia, sposoby radzenia sobie z trudnościami w przekładzie, sprawowanie kontroli nad tłumaczeniem, widoczność tłumacza i podkreślanie roli, jaką pełni on w sądzie, oraz warunki pracy.

W następnym, najbardziej rozbudowanym podrozdziale trzecim, obejmującym 10 różnych problemów, Doktorantka omawia wymienione powyżej zagadnienia oraz inne zidentyfikowane aspekty praktyczne tłumaczenia ustnego na sali sądowej, a każdy z nich opatruje przykładami ze sporządzonych transkrypcji fragmentów rozpraw i określa wpływ poszczególnych czynników na jakość i poprawność tłumaczenia ustnego w sądzie. Dla lepszej czytelności tego rozdziału proponowałbym dokonanie podziału zidentyfikowanych problemów na problemy stricte lingwistyczne (wierność tłumaczenia, język i terminologia, niekonsekwencje w tłumaczeniu, dodawanie bądź opuszczanie elementów w tłumaczeniu, wyjaśnianie nieznanych lub niezrozumiałych pojęć i terminów, rejestr, ton i styl przekładanej wypowiedzi, sprawowanie kontroli językowej) oraz problemy pozalingwistyczne (miejsce zajmowane przez tłumacza, jego widoczność, warunki pracy tłumacza).

W części praktycznej omówiono warunki pracy tłumacza ustnego w sądzie na tyle, na ile pozwalał zgromadzony materiał badawczy. Dla pogłębionego zrozumienia tej problematyki warto byłoby uzupełnić część teoretyczną dysertacji o syntetyczne przedstawienie toczącej się od lat dyskusji na temat godziwych warunków pracy tłumacza przysięgłego na rzecz organów wymiaru sprawiedliwości (np. w zakresie wynagradzania tłumaczy, udostępniania im materiałów, usprawnienia zasad współpracy z sędziami, optymalizacji współpracy z prokuraturą i sądami), przytaczając argumenty środowiska naukowego, czynnych zawodowo tłumaczy oraz prawników – pracowników organów wymiaru sprawiedliwości (OWS). Polecam w tym zakresie raporty z badania ankietowego tłumaczy i pracowników OWS, których opracowanie zlecało PT TEPIS (np. raport Anny Mendel¹⁷) oraz Instytut Wymiaru Sprawiedliwości¹⁸, oraz broszurę Zagranicznego Koła PT TEPIS na temat zawodu tłumacza przysięgłego w wybranych krajach świata, a także opracowania naukowe traduktologów polskich (np. Kwiecińska-Liber 2021, Kubacki 2018, Whyatt/Nadstoga/Chmiel 2016, Zieliński 2016¹⁹).

W rozdziale czwartym – na podstawie przeprowadzonych badań jakościowych oraz przy uwzględnieniu postulatów środowiska tłumaczy i obowiązujących przepisów prawa – Doktorantka proponuje 11 praktycznych zaleceń dla osób wykonujących tłumaczenia ustne w sądzie. Na podstawie własnej praktyki translatorskiej uważam, że wszystkie zalecenia są w pełni uzasadnione i tłumacze powinni się nimi kierować. Rozumiem, że właśnie te zalecenia dla tłumaczy sądowych stanowią próbę skonstruowania modelu proceduralnego, która została zaanonsowana w tytule dysertacji i o której Doktoranta – jak już wspomniałem –

¹⁷ Anna Mendel (2011), *Raport z badania ankietowanego na temat jakości tłumaczenia w postępowaniu karnym*, <http://tepis.org.pl/wp-content/uploads/home/r-jtpk.pdf> (4.08.2022 r.).

¹⁸ Paweł Ostaszewski, Justyna Włodarczyk-Madejska (2016), *Tłumaczenia poświadczone w praktyce wymiaru sprawiedliwości*, Warszawa.

¹⁹ Artur D. Kubacki (2018): *Ocena regulacji ustawowych w odniesieniu do zawodu tłumacza przysięgłego w Polsce. Próba podsumowania*, (w:) „Comparative Legilinguistics. International Journal for Legal Communication”, vol. 35, s. 7–37; Bogusława Whyatt, Zbigniew Nadstoga, Agnieszka Chmiel i in. (2016), *Tłumacz – praktyczne aspekty zawodu*, Poznań; Lech Zieliński (2016), *Garść uwag o potrzebie optymalizacji komunikacji między tłumaczami przysięgłymi a przedstawicielami organów ścigania, sposobach jej osiągnięcia i potencjalnych korzyściach*, (w:) „Comparative Legilinguistics. International Journal for Legal Communication”, vol. 25, s. 111–128.

informuje jedynie na początku opracowania w *Założeniach i celach pracy* (str. 11). Niestety ani w rozdziale czwartym, ani w rozdziale podsumowującym nie znajdziemy odniesienia do wspomnianego modelu proceduralnego, który należało precyzyjnie opisać poprzez system pojęć i występujących między nimi zależności, co pozwoliłoby w przybliżony sposób scharakteryzować wybrany aspekt rzeczywistości.

Rozdział piąty, zatytułowany *Wnioski*, zawiera przede wszystkim wytyczne co do kierunków przyszłych badań, które proponuje Doktorantka w kontekście przeprowadzonych badań oraz z perspektywy udoskonalenia praktyki tłumaczenia ustnego, natomiast obszerne, prawidłowo wyciągnięte wnioski zostały umieszczone *de facto* w rozdziale 3.3.11.

W rozdziale szóstym, zatytułowanym *Bibliografia*, obok wykazu rzetelnie sporządzonej literatury prymarnej, liczącej 118 pozycji (stwierdzam brak omawianego na stronie 30 artykułu Lecha Zielińskiego), netografii oraz listy aktów normatywnych dość niefortunnie umieszczono transkrypcję fragmentów rozpraw z udziałem tłumacza przysięgłego oraz streszczenia w języku polskim i angielskim. Elementy nienależące do bibliografii powinny być umieszczone bez wyodrębniania rozdziału na końcu dysertacji.

Oceniając część badawczą rozprawy doktorskiej, recenzent pragnie podkreślić, że Doktorantka czytelnie i precyzyjnie prezentuje i analizuje wyniki swoich badań empirycznych. Jej argumentacja jest logiczna i spójna. Każdy zidentyfikowany problem praktyczny opatrzone licznymi przykładami z korpusu oraz odpowiednim komentarzem, a każdy podrozdział kończy się wyciągnięciem stosownych do celów badania konkluzji. Wszystkie powyższe zabiegi świadczą o dążeniu do przejrzystości i wyrazistości w pracy, a jednocześnie też o dojrzałości naukowej Doktorantki.

Rozprawa doktorska prezentuje się dobrze pod względem edytorskim, w szczególności w zakresie wyróżnienia istotnych fragmentów tekstu, numeracji, punktatorów oraz jednolitego stylu tytułów i podtytułów. Rozprawa nie budzi zastrzeżeń również pod względem graficznym. Prawidłowo stosowane są także odsyłacze i przypisy. Praca jest napisana przejrzysto, starannie i spełnia wymogi stawiane nowoczesnym opracowaniom naukowym. Język rozprawy jest poprawny. Jeśli chodzi o stronę formalno-językową, to w pracy można znaleźć pewne drobne niedociągnięcia, które dotyczą głównie literówek, opuszczeń, błędów interpunkcyjnych, stylistycznych i ortograficznych (zob. np. str. 6, 7, 8, 17, 28 i in.).

Podsumowując, należy stwierdzić, że mgr Joanna Woźniczka w swej rozprawie doktorskiej wykazała się dobrą znajomością literatury przedmiotu z badanego zakresu oraz samodzielnością w przeprowadzaniu analiz i umiejętnością wyciągania z nich poprawnych wniosków. Zadanie badawcze zrealizowała zatem zadowalająco. Doktorantka cechuje się erudycją, przede wszystkim w obszarze badań socjotranslatorycznych. Nadto udowodniła ona posiadanie predyspozycji naukowych poprzez umiejętne prowadzenie dyskursu, wnikliwe analizy, trafne interpretacje i syntezy, które zasługują na wyróżnienie. Jej praca stanowi ważny

głos w dyskusji nad problemami związanymi z przekładem ustnym wykonywanym przez tłumaczy przysięgłych oraz warunkami pracy tłumaczy sądowych w Polsce.

Zgłaszając pewne zastrzeżenia i uwagi polemiczne, pragnę zarazem podkreślić, że przedłożona do recenzji praca doktorska mgr Joanny Woźniczak pt. *Tłumaczenie ustne sądowe uwierzytelnione – próba skonstruowania modelu proceduralnego* spełnia warunki określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Praca stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, a nadto wskazuje na posiadanie przez Doktorantkę ogólnej wiedzy teoretycznej w dyscyplinie językoznawstwo (specjalność: translatoryka) oraz na umiejętność samodzielnego prowadzenia przez nią pracy naukowej. Uważam zatem, że rozprawa odpowiada wszelkim wymogom stawianym pracom doktorskim i wnoszę o dopuszczenie mgr Joanny Woźniczak do dalszych etapów przewodu doktorskiego.



Dr hab. Artur Dariusz Kubacki, prof. UP